

ส ร ส น ธิ

เงื่อนไข		การกระทำ	ตัวอย่างศัพท์
ศัพท์หน้า	ศัพท์หลัง		
โลปสรสนธิ			
<ul style="list-style-type: none"> ลบสระหน้า (สระหลังของศัพท์หน้า เรียกว่า สระหน้า สระหน้าของศัพท์หลัง เรียกว่า สระหลัง เช่น ยสสอ-อินทริยานิ yassa-indriyani) 			
เป็นรัสสะ	เป็นที่ขะหรือมีพยัญชนะสังโยค	ลบสระหน้า	ยสส-อินทริยานิ สนธิเป็น ยสสินทริยานิ โนหิ-เอตฺ สนธิเป็น โนเขตฺ , สมตฺ-อายสฺมา สนธิเป็น สมตายสฺมา
สระทั้งสอง เป็นรัสสะ มีรูปเสมอกัน (เป็น อ อิ อุ เหมือนกัน)		ลบสระหน้า (แล้วที่ขะสระหลัง)	ตตร-ออยฺ เป็น ตตรายํ
สระทั้งสอง เป็นรัสสะ มีรูปไม่เสมอกัน		ลบสระหน้า (แล้วไม่ต้องที่ขะสระหลัง)	จตุหิ-อปาเยหิ เป็น จตุหปาเยหิ
เป็นที่ขะ	เป็นรัสสะ	ลบสระหน้า (แล้วที่ขะสระหลัง)	สทฐา-อิธ เป็น สทฐิธ
<ul style="list-style-type: none"> ลบสระหลัง 			
สระทั้งสอง มีรูปไม่เสมอกัน		ลบสระหลัง	จตตาโร-อิเม เป็น จตตาริเม , กิณฺนุ-อิมา เป็น กิณฺนุมา
นิคคหิตอยู่หน้า	-	ลบสระหลัง	อภินฺนุํ-อิติ เป็น อภินฺนุนฺนุติ
อาเทสสรสนธิ			
<ul style="list-style-type: none"> แปลงสระหน้า 			
อิ เอ, อุ โอ อยู่หน้า	สระอยู่หลัง	แปลง อิ เอ เป็น ย, แปลง อุ โอ เป็น ว (เฉพาะ อิ ถ้ามีพยัญชนะซ้อนกัน ๓ ตัว ให้ลบพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกันได้ตัวหนึ่ง)	เต-อสฺส เป็น ตยสฺส , เม-ออยฺ เป็น มยายํ , เต-อหิ เป็น ตยาหิ อถโข-อสฺส เป็น อถขวสฺส พหุ-อาพาโร เป็น พหวาพาโร , จกฺขุ-อาปาถํ เป็น จกฺขวาปาถํ ปฏฺิสนฺฐารวุตฺติ-อสฺส เป็น ปฏฺิสนฺฐารวุตฺตยสฺส , อคฺคิ-อาคาริ เป็น อคฺคยาคาริ
<ul style="list-style-type: none"> แปลงสระหลัง 			
สระอยู่หน้า	สระหลังเป็น เอ แห่ง เอว ศัพท์	แปลง เอ เป็น ริ แล้วรัสสะสระหน้า	ยถา-เอว เป็น ยถริว , ตถา-เอว เป็น ตถริว

เงื่อนไข		การกระทำ	ตัวอย่างศัพท์	
ศัพท์หน้า	ศัพท์หลัง			
อาคมสรสนธิ				
โอ อยู่หน้า	พยัญชนะอยู่หลัง	ลบ โอ แล้วลง อ อาคม	โส-สีลวา เป็น ส สีลวา, เอโส ทมโม เป็น เอส ทมโม	โส ปญญา เป็น ส ปญญา,
อ อยู่หน้า	พยัญชนะอยู่หลัง	ลบ อ แล้วลง โ อาคม	ปร-สหสส์ เป็น ปโรสหสส์,	สรท-สต เป็น สรโทสต
vikarasarasani				
• vikarasarana	เมื่อลบสระหลังแล้ว	vikar i เป็น e, vikar u เป็น o	มุณี-อालโย เป็น มุเนลโย,	สุดถึ เป็น โสถึ
• vikarasara	เมื่อลบสระหน้าแล้ว	vikar i เป็น e, vikar u เป็น o	มาลุต-อิริต เป็น มาลุตริต, น-อุเปติ เป็น โนเปติ,	พนฺตฺส-อิว เป็น พนฺตฺสเสว, อุทกํ อุมิทชาตํ เป็น อุทโกมิทชาตํ
thihsarasani				
• thihsarana	เมื่อลบสระหลังแล้ว	thihsarana	กิสฺ-อิธ เป็น กิสฺ,	สาธฺ-อิติ เป็น สาธฺติ
	พยัญชนะอยู่หลัง	thihsarana	มุณี-จเร เป็น มุณีจเร	
• thihsara	เมื่อลบสระหน้าแล้ว	thihsara	สทฺธา-อิธ เป็น สทฺธิธ,	จ-อุภยํ เป็น จุภยํ
ritsarasani				
	พยัญชนะ หรือ e แห่ง เอ อยู่หลัง	ritsarasana	โกวาที-นาม เป็น โกวาทินาม,	ยธา-เอว เป็น ยถริว
พ ญ ช น ส น ธิ				
lopapayansani				
เมื่อลบสระหลัง ที่มีนิคคหิตอยู่หน้าแล้ว <i>ถ้ามีพยัญชนะซ้อนกัน</i>	ลบพยัญชนะได้ ๑ ตัว		เอว-อสส เป็น เอวส,	ปุพฺ-อสสา เป็น ปุพฺส
atthapayansani				
	สระอยู่หลัง เมื่อทำ ติ เป็น ตย แล้ว	แปลง ตย เป็น จจ	อิติ-เอว เป็น อิจเจอร์,	ปติ-อุตฺตริตฺวา เป็น ปจฺจฺตฺตริตฺวา

		แปลง ค เป็น ก บ้าง ช > ย ต > ก จ ฎ ฐ ตต > ตร ท > ต ฐ > ท ห ย > ก ช ร > ล ว > พ อภิ > อพภ อธิ > อชฌ อว > โอ	ค > ก เช่น กุรูปโค > <u>กุ<u>ร</u>ูป<u>โก</u></u> ช > ย เช่น นิขั > <u>นิ<u>ย</u></u> ต > ก เช่น นียโต > <u>นิ<u>ย</u>โก</u> ต > จ เช่น ภาโต > <u>ภา<u>จ</u>โจ</u> ต > ฐ เช่น ทุกกต > <u>ทุ<u>ก</u>ก<u>ฐ</u></u> ต > ฐ เช่น คนตพพิ > <u>คน<u>ธ</u>พ<u>พิ</u></u> ตต > ตร เช่น อตตโข > <u>อ<u>ต</u>ร<u>โข</u></u> ท > ต เช่น สุกโท > <u>สุ<u>ค</u>โ<u>ต</u></u> ฐ > ท เช่น เอก-อิธ-อห > <u>เอ<u>ก</u>มิ<u>ท</u>า<u>ห</u></u> (เอก อยู่หน้า) ฐ > ห เช่น สาธ-ทสสน > <u>สา<u>ห</u>ท<u>ส</u>สน</u> ป > ผ เช่น นิปปตติ > <u>นิ<u>ป</u>ต<u>ติ</u></u> ย > ก เช่น สย > <u>ส<u>ก</u></u> ย > ช เช่น ควโย > <u>คว<u>โย</u></u> ร > ล เช่น มหาสาโร > <u>มหา<u>สา</u>โร</u> ว > พ เช่น กุวโต > <u>กุ<u>พ</u>โต</u> อภิ > อพภ เช่น อภิ-อุคคจฉติ > <u>อ<u>พ</u>ภ<u>ค</u>จ<u>ฉ</u>ติ</u> อธิ > อชฌ เช่น อธิ-โอกาโส > <u>อ<u>ช</u>โ<u>ณ</u>กา<u>โส</u></u> , อธิ-อคมา > <u>อ<u>ช</u>ม<u>ค</u>มา</u> อว > โอ เช่น อว-นทธา > <u>อ<u>น</u>ท<u>ธา</u></u>
--	--	---	--

อาคมพยัญชนสนธิ

-	สระอยู่หลัง (ศัพท์หลังขึ้นต้นด้วยสระ)	ลงพยัญชนะอาคม ๘ ตัว คือ ย ว ม ท น ต ร ฬ	ยถา-อิห เป็น <u>ย<u>ถ</u>า<u>อิ</u>ห</u> , อุ-ทิกขติ เป็น <u>ว<u>ุ</u>ท<u>ิก</u>ข<u>ติ</u>, ครุ-เอสสติ เป็น <u>คร<u>ุ</u>เม<u>ส</u>ส<u>ติ</u>, อตต-อตโธ เป็น <u>อ<u>ต</u>ต<u>ท</u>อ<u>ต</u>โ<u>ธ</u>, อิโต-อายติ เป็น <u>อิ<u>โต</u>น<u>าย</u>ติ</u>, ตสฺมา-อิห เป็น <u>ต<u>ส</u>มา<u>ติ</u>ห</u>, สพฺภิ-เอว เป็น <u>ส<u>พ</u>ภ<u>ิ</u>เร<u>ว</u>, ฉ-อายตน เป็น <u>ฉ<u>พ</u>าย<u>ต</u>น</u> </u></u></u></u>
		ลง ห อาคม ก็ได้	สุ-อุชฺ เป็น <u>สุ<u>ช</u>ช</u> , สุ-อุฏฺฐิต เป็น <u>สุ<u>ช</u>ฏ<u>ฐ</u>ิต</u>

สัญญोकพยัญชนสนธิ

	[พยัญชนะอยู่หลัง]	ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน หรือที่มีรูปไม่เหมือนกัน (พย.ที่ ๑ ซ้อนหน้า พย. ๑ และ ๒ ในวรรคเดียวกันได้ พย.ที่ ๓ ซ้อนหน้า พย. ๓ และ ๔ ในวรรคเดียวกันได้ พย.ที่ ๕ ซ้อนหน้า พย. ได้ทั้ง ๕ ในวรรคเดียวกันได้ (เว้น ง) พยัญชนะอวรรค ๓ ตัว คือ ย ล ส ซ้อนหน้าตัวเองได้)	อิธ-ปโมทติ เป็น <u>อิ<u>ธ</u>ป<u>โม</u>ท<u>ติ</u></u> , จาคุ-ทสี เป็น <u>จา<u>ค</u>ุ<u>ท</u>สี</u> จตตาริ-ฐานานิ เป็น <u>จ<u>ต</u>ต<u>าร</u>ิ<u>ฐ</u>า<u>นา</u>นิ</u> , เอโสว-จ-ฉานผโล เป็น <u>เอ<u>โส</u>ว<u>จ</u>ช<u>ฉ</u>า<u>น</u>ผ<u>โล</u> </u>
--	-------------------	---	---

นิกคหิตสนธิ			
เงื่อนไข		การกระทำ	ตัวอย่างศัพท์
ศัพท์หน้า	ศัพท์หลัง		
โลปนิกคหิตสนธิ			
นิกคหิตอยู่หน้า	สระหรือพยัญชนะอยู่หลัง	ลปนิกคหิต	ตาส์-อหฺ เป็น <u>ตาสฺห</u> , วิทฺนฺ-อคฺ เป็น <u>วิทฺนฺค</u> , อริยสจฺจานํ-ทสฺสนํ เป็น <u>อริยสจฺจานํทสฺสนํ</u> , พฺพุธานํ-สาสนํ เป็น <u>พฺพุธานํสาสนํ</u>
อาเทศนิกคหิตสนธิ			
นิกคหิตอยู่หน้า	พยัญชนะอยู่หลัง	แปลงนิกคหิตเป็นพยัญชนะที่สุตวรโรค ของพยัญชนะตัวนั้น	ง เช่น เหว-โห เป็น <u>เหวงโ</u> , ญ เช่น ฌมฺม-จเร เป็น <u>ฌมฺมญจเร</u> ณ เช่น สํ-ฐิติ เป็น <u>สณฺฐิติ</u> , น เช่น ตํ-นิพฺพุตํ เป็น <u>ตณฺนิพฺพุตํ</u> ม เช่น จิริ-ปวาสิ เป็น <u>จิริมฺปวาสิ</u>
	เอ หรือ ห อยู่หลัง	แปลงนิกคหิต เป็น ญ	ปจฺจตตํ-เอว เป็น <u>ปจฺจตตญญเอว</u> , ตํ-เอว เป็น <u>ตญญเอว</u> , เอวฺ-หิ เป็น <u>เอวญฺหิ</u> , ตํ-หิ เป็น <u>ตญฺหิ</u>
	ย อยู่หลัง	แปลงนิกคหิตกับ ย เป็น ญญ	สํ-โยโค เป็น <u>สญฺญโยโค</u>
	ล อยู่หลัง	แปลงนิกคหิตเป็น ล	ปุ-ลิ่งคํ เป็น <u>ปุลลิ่งคํ</u> , สํ-ลกฺขณา เป็น <u>สลลฺกฺขณา</u>
	สระอยู่หลัง	แปลงนิกคหิตเป็น ม หรือ ท	ตํ-อหฺ เป็น <u>ตมฺห</u> , เอตํ-อโวจ เป็น <u>เอตทฺโวจ</u>
อากมนิกคหิตสนธิ			
	สระหรือพยัญชนะอยู่หลัง	ลงนิกคหิต	จกฺขุ อฺทฺปาติ เป็น <u>จกฺขุ อฺทฺปาติ</u> , อว-สิโร เป็น <u>อวสิโร</u>